

Cercant Schufftan desesperadament

F. Javier Sánchez-Cuenca

Es trobava a punt de començar el rodatge de *La dama desconocida* (1944) i Robert Siodmak tenia molt clar que necessitava un mag de les ombres: havia de retratar imatges d'un esclafador pessimisme. «¿On dimonis és Schufftan?», va demanar. Se suposava que era a Hollywood, però ¿no es

d'augment inclinat 45 graus i aquestes imatges es fien perfectament amb les imatges reals del rodatge.

L'encert es va dir, ni més ni manco, que *Metropolis* (1925). Siodmak, pressionat ara per la maquinària productiva de Hollywood, no podia deixar de recordar la seva pròpia entrada en el *café Románico*, un matí de 1929: li havia cridat, eufòric, al seu amic Billy Wilder: «He aconseguit 5.000 marcs per fer una pel·lícula». D'aquí va sorgir *Menschen um Sonntag* (*Gent de diumenge*), en la qual varen participar, al costat dels germans Siodmak (Robert i Kurt), Billy Wilder, Edgar Ulmer, Fred Zinnemann... L'únic professional de l'equip nomia Eugen Schufftan.

Quan Hitler agafa el poder, el grup fugí d'Alemanya i s'escampa. Schufftan, temptat per la república alegre i confiada que s'ha establert recentment a Espanya, filma a Barcelona *María de la O*, protagonitzada per la ballarina Carmen Amaya. Però el cop d'Estat d'un *caudillo* vernacle el torna a França, on acabarà creant l'atmos-

EL MUELLE DE LAS SOMBRAS

trobaria encara a França, atrapat per la boira que ell mateix havia introduït en el cine com paradigma plàstic d'una època de sinistres auguris? *El muelle de las sombras* (Marcel Carné, 1938) havia deixat tanta petja en l'atribolada França que un col·laborador de Vichy va arribar a declarar posteriorment: «Si vàrem perdre aquesta guerra, va ser a causa de *El muelle de las brumas*».

Eugen Schufftan no era només famós per les seves boires ni tampoc ho seria només per les seves ombres. La seva marca notòria de fàbrica es deia el *procediment Schufftan*, que va aportar a Fritz Lang, en primera instància, un tractament revolucionari dels decorats. En efecte, havia inventat un sistema de projecció d'imatges fixes sobre un mirall

fera fatalista de *El muelle de las brumas* en un port de Le Havre reproduït en uns estudis parisencs. La guerra l'expulsarà provisionalment a Hollywood. Allà, Robert Siodmak el cerca infructuosament. Resignat, li diu al seu director de fotografia, Woody Bredell, provinent del cine fantàstic: «Vull un tractament Schufftan de les ombres». I així ho seguiria encarregant a successius mestres com Musuraka, sempre amb la nostàlgia del seu vell company. Fins que «la cacera de bruixes» macarthysta acaba amb la seva paciència d'exiliat assimilat.

El 1961, un significat proscrit, acabada la purga de MacCarthy, exigeix en la seva reaparició: «Cerquin Schufftan». ¿Però no viu a París?, li contesten, preocupats pel que sembla un capritx. «M'és ben igual», brama Robert Rossen, el proscrit. Schufftan va arribar i va deixar aquestes dues penúltimes mostres: *El buscavidas* i *Lilith*.